

ció szükségességéről.

A bucsuzkodás órái nagyon szomorúak voltak. Móra felkészült a legsúlyosabb eshetőségre is. Az utolsó napon bement a Kulturpalotába, ott elrendezte és átadta a dolgokat Sebestyén Károlynak, muzeumi helyettesének, aki könnyesen tiltakozott.

— Hagyjad, csak Károly — intette le szomorú mosollyal Móra —, el kell készülni mindenre. Tudod, én nem félek a haláltól, hiszen az élet olyan semmiség, a végtelenség van előtte és következik utána, a két végtelenség között pedig elvész az élet jelentősége. Csak az fáj, hogy mi lesz azokkal, akik itt maradnak utánam, akik annyira hozzánőttek a szívemhez...

Még egyszer megnézte Kotormány Jánost is, aki a szőregi avar temetőben helyette irányította az ásatást, este pedig megírta odahaza végrendeletét, még egyszer betakargatta két unokáját és kora reggel feleségével együtt elindult a pesti műtőszálla felé.

Winternitz professzor tökéletesen ismerte a helyzetet, a szegedi orvosok mindenről tájékoztatták és megkérték arra is, hogy ha még is igazolódna szörnyű gyanujuk, ne szóljon róla senkinek.

És a sebészprofesszor kése igazolta a gyanút. A műtéten kiderült, hogy nem epekövek okozták a sárgaságot. A hasnyálmirigyen keletke-

zett daganat elzárta az epevezetékét. Winternitz professzor végrehajtotta a súlyos epeműtétet, az epevezetékét kiszabadította a daganatból, megszüntette a sárgaság okát. A rendkívül komplikált operáció után, amikor Móra magához tért a narkózisból, Winternitz professzor átadott neki egy kis üveget, amelyben néhány epekö volt, de Móra vejével, Vészits Endre mérnökkel közölte a szomorú valóságot. Közölte azt, hogy Móra menthetetlen, legfeljebb hatnyolc hónapig élhet, mert a daganat feltartóztatlanul terjed és lassan elemészti az egész belső szervezetet. Néhány hétig, vagy hónapig — az operáció következtében — még is mutatkozni fog valami látszólagos javulás, először a sárgaság szűnik meg, hiszen az epeváladékknak új utat nyitott az operáló kés. Aztán hízni, erősödni is fog a beteg, valamennyit visszanyer elvesztett testsúlyából. Minél többet, annál tovább él. De aztán, meghatározott időben, megakad a gyarapodás és megkezdődik a leromlás. Diétával, injekciókkal, gyógyszerekkel lassítani lehet a folyamatot, de megállítani nem.

Móra boldogan vette át a epeköveket, büszkén mutogatta szanatóriumi látogatóinak. Talán sohasem tudta meg, hogy kegyes csalással félrevezették, ha pedig megtudta — néhány későbbi megjegyzéséből, kijelentéséből, szomorú elrövedezéséből erre is lehet következtetni — csudálatos lelkiroval, önmegtadással magába zárta a titkot.

Az utolsó hetek

Winternitz jóslata szóról-szóra bekövetkezett. A sárgaság lassankint megszűnt és amikor szeptember 20-án, még nagyon gyöngén és leromolva, hazaérkezett Móra Szegedre, már csak a szemefehérjén látszott a sárgaság halvány nyoma. A professzor három heti szigorú pihenést parancsolt rá. Ezt is betartotta. Elvesztett testsúlyából is visszaszerzett valamennyit, volt olyan hét, hogy több, mint két kilót hízott. De a tilalmi idő letelte után nagyon nekifeküdt ismét a munkának. Egyszerre akart pótolni mindent. Irta vasárnapi tárcáit a Délmagyarországba, a „Magyar Hírlap”-ba, a „Pesti Hírlap”-ba, folytatta az ásatásokat, intézte a Kulturpalota ügyeit, új témák foglalkoztatták, új munkaprogramot dolgozott ki — ennek a gazdag programnak a végrehajtásához legalább tíz esztendőre lett volna szüksége — viaskodott az orvosokkal és önmagába, vagy talán azokba, akiket annyira szeretett, fanatikus erővel igyekezett beleszuggérálni a hitet, hogy meggyógyult, hogy rohamosan halad a teljes egészség felé.

Aztán, néhány hét múlva, a mérleg mutatott utabb gyarapodást.

— Tul sokat dolgozik — mondták az orvosok —, föltétlenül pihennie kell. **Utazzon el** valami szanatóriumba.

Ezt a tanácsot is megfogadta. Budapestre utazott, három hetet pihent, de közben megírta a vasárnapi tárcákat.

Aztán ismét hazajött. A három hét alatt még is gyarapodott valamit — egy fél kilót. Akkor megfogadta, hogy nem méreti magát többet.

Az utolsó kéziratok

Közben elmúlt karácsony is és jelentkeztek az első fájdalmak. Móra mindenre gondolt, csak a rettenetes valóságra nem. Meggyőzte az orvosokat, hogy vastagbélhurutja van. Az orvosok ráhagytak mindent. Étvágya szinte megszűnt, de azért evett, mert megfogadta, hogy betartja az orvosok rendelkezéseit, akik kétségbeesett erővel kíséreltek meg mindent, hogy elodázzák a közeledő katasztrófát.

A fájdalmak egyre többször ismétlődtek, csillapítószerrel védekezett és közben állandóan dolgozott, rendezte kiadatlan munkáit, írta az új tárcákat pedig már jártányi ereje is lassankint elhagyta.

Néhány héttel ezelőtt egy új gyógyszerrel próbálkoztak. Francia szer, állítólag biztató eredményeket értek el vele. Meghozatták és Móra nagyon bizott benne. De a javulás nem mutatkozott. A beteg tovább gyöngült, tovább fogyott, a múlt hét végén ismét fellépett a sárgaság — a rohamlépésben közeledő ka-

tasztrófa végzetes előjele. De pénteken megírta a vasárnapi tárcákat, — ezek az utolsó Móra-írások, frissek, döbbenetes erő van bennük — és vasárnap, mire ezek a tárcák megjelentek, Móra Ferenc már nem tudott fölkelni.

Felesége, leánya megrettenve álltak az ágya mellett és tehetetlenül álltak ott az orvosok is, akik már csak arra ügyeltek, hogy csillapítsák, megszüntessék a betegség utolsó rohamának fájdalmait.

Mindenki tudta, hogy vége mindennek, hogy már csak órák vannak hátra, a legfájdalmasabbak, a legrettenetesebbek.

A katasztrófa elkerülhetetlen

Kedden délelőtt az orvosok közölték a könnyes szemű hozzátartozóikkal, hogy a katasztrófa elkerülhetetlen, hogy a vég minden pillanatban bekövetkezhetik. Móra erőltlenül lehunyt szemekkel feküdt egész nap az ágyon, csak akkor elevenedett meg, amikor dr. Glattfelder püspök jelent meg ágya mellett és feladta a halotti szentséget.

A Boldogasszony-sugárúti házban kedden éjszaka senki sem hunyta le a szemét. Az esti gyors Szegedre érkezett Gulácsy Irén, akihez Mórát a legideálisabb irodalmi barátság szálai fűzték. A kiváló író nő megrögtönve értesült a tragikus fordulatról, azonnal vonatra ült, hogy még életben találja Mórát.

A rettenetes keddi éjszaka ólomlábakon vándorított és a beteg állapotában nem igen történt változás. Az orvosok már a hátralévő órákat számlálták és megállapították, hogy minden pillanatban bekövetkezhetik a katasztrófa.

A szívós szervezet kétségbeesett erővel küzd a halállal.

A város halottja

A polgármesterhelvettes a szomorú hír vétele után nyomban összehívta a város tanácsát és azokat, akiknek szerepet kellett vállalniuk a tragédia utolsó jelenetében, a temetésben, — az államrendőrség vezetőjét, dr. Buócz Béla főkapitányhelyettesét, a Dugonics-Társaság elnökét, dr. Szalay József nv. főkapitányt, a Délmagyarország képviselőtében dr. Dettre Jánost és a szegedi újságírók vezetőit. A tanács megilletődve fogadta a gyász bejelentését és kimondotta, hogy a nagy író **a város halottjának** tekintti, gondoskodik végtisztességéről, elárvult intézetének, a kulturpalotának kupolacsarnokában ravaloztatja fel és a belvárosi temető díszsírhelyére temetteti. Gyászáról gyászjelentést ad ki, táviratilag értesíti a szomorú veszteségről a kultuszminisztériumot, a

Az utolsó nap

Móra Ferenc félig nyitott szemmel fekszik az ágyon, arca fakó, fehér haja csapzottan simul verejtékező homlokára. Lélekzete egyre nehezebb, de öntudatnál van. Mindent lát, mindenkit megismer, minden szót meghall.

Sirni nem szabad a közelében, el kell titkolni a könnyeket és a szomszéd szobából áthallatszik a visszafojtott zokogás, az ajtót gyorsan becsukják.

A telefon csengőjét elzárta, hogy éles hangja ne zavarja, ne kinezze a haldoklót. A letompított csengő egyre berreg. Sorra jelentkeznek az érdeklődők, a budapesti szerkesztőségek, a szegedi barátok, a muzeum, a városháza. Halkan szólt a mindig egyforma fölvilágosítás:

— **Tegnap este óta nincs változás. A beteg alszik.**

Pedig ez már nem álom, csak végtelen és egyre fokozódó gyengeség.

Néha megmozdul és felnyög a beteg. Halkan, alig halhatóan néhány szót suttog.

— Fáj apukám? — hajol föléje Panka lánya.

A szikkadt, elvékonyodott kéz megmozdul, az ujjak simogatásra hajlanak, a szemek riadt szomorúsággal felnyílnak és a száj halkan, rekedten suttog:

— **Nem fáj... semmi... nem fáj.**

A következő pillanatban ismét lecsukódnak a szemek, a kéz elernyed és újból hallatszik a nehéz lélekzés.

Igy mulnak az ólmos, fájdalmas negyed-órák. Gulácsy Irén az ágy fejénél ül és könnyes szemmel imádkozik.

Mindenki várja a csodát és már senki sem hisz a csodában...

Fekete lobogók a harangszóban

Csütörtökön reggel 7 óra után 5 perccel dobbant utolsót Móra Ferenc szíve és a város felett, amely szinte egész éjszaka virrasztott, a fekete hír nagyon gyorsan szétterjesztette szárnyait. Dr. Pálffy József polgármesterhelvettes reggel fél 10 órakor kapta meg a jelentést a szomorú eseményről. Rendeletére azonnal felhúzták a fekete lobogót a városháza toronyárbócára és megkondították a városháza harangját, amely egészen tíz óráig zokogta a gyászba borult város mélységű fájdalmát. Egymásután kuszott fel a fekete lobogó a többi középületekre is, a könyvesboltok kirakata pedig Móra-gyászszá változott. Móra életének gazdag termése fojtá körül a fekete-keretes Móra-portrékat.

Mindenki tudta Szegeden, hogy a katasztrófa bekövetkezik, hogy semmi emberi erő nem késleltetheti már a vég bekövetkezését, a halálhír mégis megdöbbenített mindenkit. Az emberek kisebb-nagyobb csoportokba verődve könnyes szemmel beszélgettek, emlékeztek róla, a gyászbaborult szegedi utcákon és nem tudták elbírni, hogy nincsen többé, hogy alkotó-ereje, amely annyi kincset tartogatott, készített még »vérei« számára, a jóvátehetetlen semmibe foszlott szét.

Gyászruhá

6 óra alatt kész a

ROYAL-kelmefestő

Mérey uca 6/b.

A legújabb típusu

Telefunken
Standard
Philips
Orion
Telefongyár

rádió készülékeket vételköteletség nélkül mutatja be

**DEUTSCH
ALBERT**

Szeged Kárász uca 7.
Telefon 18-71.

Részletfelterítésre a legkedvezőbb feltételek mellett. Felvilágosítás és szaktanács teljesen díj-talan Délmagyarország legnagyobb rádió és csillárkiallítás!

Allandó nagy rádió és csillárkiallítás!